

**ACORD 35/2018, d'11 d'abril, del Ple
del Consell de l'Audiovisual de Catalunya**

Sobre l'anàlisi d'una notícia sobre una actuació policial a les proximitats de la Sagrada Família, emesa per TV3 i el Canal 3/24, el 12 de setembre de 2017

Fets

1r. Amb data 27 de desembre de 2017 va tenir entrada al registre del Consell de l'Audiovisual de Catalunya una queixa (Q 141/2017) tramesa per l'associació SOS RACISME CATALUNYA, en nom del senyor [...], en relació amb una notícia sobre una actuació policial a les proximitats de la Sagrada Família de Barcelona, emesa a diversos mitjans de comunicació d'àmbit català i espanyol.

L'escrit manifesta el següent sobre el tractament informatiu esmentat:

- 1) "[...] Concretament, al vídeo que es va difondre en diferents telenotícies i portals informatius, s'hi pot observar la furgoneta estacionada que va generar la situació d'alarma, i finalment la detenció del seu propietari, un jove d'origen magrebí que es dedica laboralment al transport de mercaderies [...]. Mitjans com OK Diario, El Periódico, TeleMadrid, 3/24 o Mundo Deportivo van publicar imatges relacionades amb la persona investigada, en les quals es reconeixia la identitat del mateix i se'l veia conduït pels Mossos d'Esquadra i emmanillat".
- 2) "[...] Aquest tractament mediàtic de la imatge ha afectat la seva intimitat, el seu honor i la seva imatge, particularment en el seu entorn més proper".
- 3) "[...] Es van passar per alt recomanacions com ara la prioritat d'adoptar com a objectiu proporcionar informacions precises, raonades, contextualitzades i provades, evitant l'espectacularització de les situacions i la simplificació de la informació, atès que això pot portar l'espectador a la presumpció condemnatòria i a activar prejudicis xenòfobs i discriminatoris [...]".

L'escrit menciona les *Recomanacions del Consell de l'Audiovisual de Catalunya sobre el tractament informatiu de la immigració* (recomanació 4 en relació amb les imatges invasives, recomanació 8 en relació amb l'espectacularització i recomanació 9 en relació amb les referències a qüestions com l'origen) i el Codi Deontològic del Col·legi de Periodistes de Catalunya.

2n. Arran d'aquesta queixa, l'Àrea de Continguts d'aquest Consell ha elaborat l'Informe 12/2018, de 12 de febrer, que té per objecte analitzar les informacions sobre una actuació policial a les proximitats de la Sagrada Família emeses a TVC el 12 de setembre de 2017. A aquest efecte, s'ha procedit a monitorar les emissions del Canal 3/24 (entre les 20.33 h i les 21.51 h) i TV3 (entre les 21.13 h i les 21.37 h).

3r. Vist l'informe de l'Àrea Jurídica d'aquest Consell, que es reproduïx íntegrament.

«Consideracions jurídiques

Primera. Marc normatiu

Les lletres a i d de l'apartat 1 de l'article 20 de la Constitució espanyola (en endavant, CE) reconeixen el dret a expressar i difondre lliurement els pensaments, les idees i les opinions mitjançant la paraula, l'escrit o qualsevol altre mitjà de reproducció (llibertat d'expressió) i el dret comunicar o rebre lliurement informació veraç per qualsevol mitjà de difusió (llibertat d'informació) i l'apartat 1 de l'article 18 de la CE reconeix amb el mateix grau de protecció el dret a l'honor, a la intimitat personal i familiar i a la pròpia imatge.

Des del punt de vista del tractament d'aquests drets fonamentals, la llibertat d'informació comprèn la comunicació de fets susceptibles de contrast amb dades objectives, i té com a titulars els membres de la col·lectivitat i els professionals del periodisme (STC 77/2009, de 23 de març), mentre que la llibertat d'expressió té un camp d'acció més ampli que la llibertat d'informació, atès que no comprèn la comunicació de fets, sinó l'emissió de judicis, creences, pensaments i opinions de caràcter personal i subjectiu (STC 216/2006, de 3 de juliol).

D'altra banda, la Llei orgànica 1/1982, de 5 de maig, de protecció civil del dret a l'honor, a la intimitat personal i familiar i a la pròpia imatge (en endavant, LPDH), estableix els mecanismes per protegir-los davant qualsevol ingerència o intromissió il·legítima. Això no obstant, com assenyala l'exposició de motius de la Llei, els drets dels subjectes a protegir no es poden considerar absolutament il·limitats, atès que hi ha casos en què aquestes ingerències o intromissions no es poden considerar il·legítimes en virtut de raons d'interès públic que imposen una limitació dels drets individuals. També, específicament, en l'àmbit audiovisual, l'article 8 de la normativa catalana reguladora de l'audiovisual, la Llei 22/2005, de 29 de desembre, de la comunicació audiovisual (en endavant, LCA), garanteix l'exercici legítim dels drets fonamentals a la llibertat d'expressió i d'informació, així com el respecte a l'honor, a la intimitat i a la pròpia imatge en el marc de la comunicació audiovisual.

En aquest aspecte, com així ha expressat la STC 14/2003, de 30 de gener, el dret a l'honor, a la intimitat personal i familiar i a la pròpia imatge són tres drets autònoms i substantius, encara que estretament vinculats entre si, com a drets de la personalitat, derivats de la dignitat humana i dirigits a la protecció del patrimoni moral de les persones. A continuació se'n sintetitza el tractament jurisprudencial més significatiu:

- el dret a l'honor constitueix un concepte jurídic normatiu, la precisió del qual depèn de les normes, els valors i les idees socials vigents en cada moment a l'objecte d'emparar la bona reputació d'una persona, protegint-la davant expressions o missatges que la facin desmerèixer en la consideració aliena i en provoquin descrèdit o menyspreu (STC 51/2008, de 14 d'abril).
- el dret a la intimitat es vincula a l'esfera més reservada de les persones, a l'àmbit que aquestes sempre preserven de les mirades alienes, aquell que vol mantenir-se ocult als altres pel fet de pertànyer a l'esfera més privada (STC 151/1997, de 29 de setembre).
- el dret a la pròpia imatge salvaguarda la projecció exterior de la imatge com a mitjà d'evitar ingerències no desitjades (STC 139/2001, de 18 de juny), de vetllar per una imatge externa determinada (STC 156/2001, de 2 de juliol) o de preservar la nostra imatge pública (STC 81/2001, de 26 de març).

Per tant, els aspectes nuclears de la queixa presentada per SOS Racisme se situen en: 1) l'eventual afectació del dret a la pròpia imatge de la persona que apareix emmanillada i escortada per un agent dels Mossos d'Esquadra, en l'emissió d'una notícia sobre l'actuació policial a les proximitats de la Sagrada Família, per TVC el 12 de setembre de 2017; i 2) el dret a la informació del prestador públic de serveis de comunicació audiovisual, Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals, SA, d'emetre aquestes imatges.

Segona. El dret a la pròpia imatge en les informacions relatives a la crònica de successos

El dret a la pròpia imatge que recull l'apartat 5 de l'article 7 de la LPDH considera intromissió il·legítima la captació, reproducció o publicació per fotografia, film o qualsevol altre procediment, de la imatge d'una persona en llocs o moments de la seva vida privada o fora d'ells, llevat dels casos que preveu l'apartat 2 de l'article 8 de la LPDH, com és que el dret a la imatge no pot impedir la informació gràfica sobre un succés o esdeveniment públic quan la imatge d'una persona determinada aparegui com a accessòria (lletra c). En aquest sentit, el concepte d'accessorietat fa referència a allò que és l'objecte principal de la notícia o reportatge gràfic (STS de 19 d'octubre de 1992), a la vegada que no hi concorre quan no guarda relació amb el contingut de la informació (STS de 19 d'octubre de 1992).

En relació amb les eventuais col·lisions entre el dret a la pròpia imatge i el dret a la llibertat d'informació, el conflicte entre aquests drets es resol mitjançant tècniques de ponderació constitucional tenint en compte, sempre, les circumstàncies del cas en concret (STS 22 de febrer de 2007).

En primer terme, la ponderació ha de respectar la posició prevalent que ostenta el dret a la llibertat d'informació sobre el dret a la pròpia imatge pel fet que resulta essencial com a garantia per a la formació d'una opinió pública lliure, indispensable per al pluralisme polític que exigeix el principi democràtic (STS 11 de març de 2009). En aquest sentit, la protecció constitucional de la llibertat d'informació arriba a un màxim nivell quan la llibertat és exercida pels professionals de la informació mitjançant el vehicle institucionalitzat de formació de l'opinió pública, entesa en la seva accepció més àmplia (STC 105/1990, de 6 de juny).

En segon terme, la tècnica de ponderació, com indica la STS de 27 d'octubre de 2011, exigeix valorar el pes relatiu dels drets fonamentals respectius que entren en col·lisió. Des d'aquesta perspectiva, la ponderació ha de valorar si:

1. La informació té rellevància o interès públic quan es projecta sobre persones que exerceixen un càrrec públic o una professió de notorietat o projecció pública (STC 68/2008, de 23 de juny). En aquests supòsits, com estableix la lletra a de l'apartat 2 de l'article 8 de la LPDH, el pes de la llibertat d'informació és més intens en relació amb el dret a la pròpia imatge. Així, la projecció pública es reconeix, ja sigui per l'activitat política, la professió o la relació amb un succés important (STS de 17 de desembre de 1997).
2. La informació compleix el requisit de la veracitat (STC de 29/2009, de 26 de gener), entesa com el resultat d'una diligència raonable per part de l'informador a l'efecte de contrastar la notícia, d'acord amb pautes professionals ajustant-se a les circumstàncies del cas, tot i que la informació, amb el transcurs del temps, pot ser desmentida més endavant o pot resultar no confirmada (STC 139/2007, de 4 de juny).

3. La transmissió de la notícia o reportatge ha sobrepassat la finalitat informativa i atorga un matís injuriós, denigrant o desproporcionat (STC 56/2008 de 14 d'abril).

En aquest sentit, el requisit de l'interès públic d'una notícia es considera implícit en qualsevol informació que afecti fets o esdeveniments de rellevància penal, malgrat que encara no s'hagin judicialitzat –crònica de successos– (STS de 2 de desembre de 2008). I també, atenent a la importància i transcendència social de la informació, a banda de justificar l'interès públic, es justifica també que es difonguin dades relatives a la identitat de les persones afectades (STS de 24 d'octubre de 2008).

Per tant, en atenció a la naturalesa dels fets que recull l'Informe de l'Àrea de Continguts, com és l'activació d'una alerta antiterrorista, fet que va obligar a desallotjar durant part de la tarda del 12 de setembre de 2017 el temple de la Sagrada Família –un dels centres turístics més importants de la ciutat de Barcelona– i diversos carrers adjacents, a la vegada que es va restringir el trànsit de cotxes, es van tancar una estació de metro, comerços i accessos a edificis de la zona, les imatges difoses pel Canal 3/24 i TV3 sobre aquest esdeveniment s'inclouen dintre del concepte d'*accessorietat* que recull la lletra c de l'apartat 2 de l'article 8 de la LPDH, atès que les imatges esmentades tenen una relació directa amb els successos en qüestió, a la vegada que la informació difosa compleix els paràmetres d'interès públic, ja que es tracta d'un successus relatiu a la investigació d'un delicte greu, i per tant, d'especial sensibilització per a l'opinió pública.

Així, pel que fa a la difusió pel Canal 3/24, l'Informe de l'Àrea de Continguts determina que “[...] les imatges que s'emeten de la persona afectada (pla mig nocturn) podrien permetre'n la identificació en cercles socials propers [...]” i, en aquest sentit, cal exposar que, davant l'examen del requisit de veracitat en relació amb el dret a la pròpia imatge, la jurisprudència, de manera reiterada, ha declarat que “la veracitat és immanent” llevat que s'hagi produït una manipulació de la representació gràfica de la persona afectada (per totes, STS de 25 de febrer de 2011), fet que no s'observa que s'hagi produït en aquest cas. Per tant, cal assenyalar que l'emissió d'aquestes imatges compleixen amb el principi de veracitat.

D'altra banda, l'informe mateix assenyala que, tant pel Canal 3/24 com per TV3, no es fa cap al·lusió a l'eventual culpabilitat ni es posa en dubte la presumpció d'innocència de la persona que va ser emmanillada i custodiada pel mossos d'esquadra, elements que fan que la informació emesa s'ajusti al fet noticiable que en aquell moment estava succeint, i per tant, sense excedir de la finalitat informativa.

És per tot plegat que les imatges que són objecte de queixa, emeses pel Canal 3/24 i TV3 el 12 de setembre de 2017, s'ajusten als paràmetres que estableix la normativa de protecció del dret a la pròpia imatge i, en conseqüència, no es produeix una vulneració de la legislació en matèria de comunicació audiovisual. No obstant això, cal ressenyar que el Canal 3/24, a les 21:35:58, emet “[...] un pla lateral nocturn [...]” i un “[...] pla mig nocturn des d'una posició llunyana, sobre la persona emmanillada i l'agent que el custodia [...]” mentre la presentadora confirma que “[...] no hi ha cap detingut [...]”.

Tercera. Anàlisi de les Recomanacions del Consell de l'Audiovisual de Catalunya sobre el tractament informatiu de la immigració

Mitjançant l'Informe 12/2018, de 12 de març, l'Àrea de Continguts del Consell ha analitzat el tractament informatiu de la notícia, d'acord amb el que estableixen les *Recomanacions sobre el tractament informatiu de la immigració* que són d'aplicació: recomanació núm. 4, recomanació núm. 8 i recomanació núm. 9 contingudes a l'apartat "Recomanacions adreçades especialment als professionals de la informació audiovisual". Aquest informe conclou el següent:

"[...]"

Quant als informatius del 3/24,

- En relació amb la recomanació 4, sobre la privadesa de les persones afectades:

"[...] No haurien d'obtenir-se imatges invasives, o plans curts, sense comptar amb l'autorització expressa dels protagonistes [...]"

 - o S'emet 5 vegades un *zoom* de pla mig nocturn i des d'una posició llunyana, d'una persona emmanillada. Les imatges aconseguides amb l'ús del *zoom* són susceptibles de ser considerades com a invasives.
 - o Les imatges que s'emeten de la persona afectada (pla mig nocturn) podrien permetre'n la identificació en cercles socials propers.
 - o No es facilita en cap moment dades personals d'aquesta persona.
- En relació amb la recomanació 8, sobre l'espectacularització:

"[...] Evitar els efectes i recursos tècnics i periodístics que persegueixen una funció preferentment espectacularitzadora".

 - o S'emet 4 vegades en un mateix informatiu una mateixa seqüència d'imatges de la persona suposadament implicada. El recurs de la reiteració d'imatges que podria afavorir una certa espectacularització.
 - o No s'utilitza lèxic sensacionalista ni espectacularitzador;
 - o El relat fa servir termes descriptius i posa en relleu els aspectes de seguretat i normalitat de la situació i ofereix informacions de servei.
- En relació amb la recomanació 9, sobre la referència a l'origen i/o color de la pell:

"L'emfasització de les referències a qüestions com ara l'origen o el color de la pell dels protagonistes d'algunes notícies sovint no afegeix informació rellevant al relat [...] i, en canvi, actua com a reforçament de prejudicis [...]"

 - o La roda informativa del 3/24 no fa cap referència a l'origen i/o color de la pell de la persona afectada
- En relació amb el respecte de la presumpció d'innocència, la persona que apareix emmanillada s'identifica com a "detinguda", però en cap moment hi ha referències a la culpabilitat d'aquesta persona

Quant a TV3,

- No mostra cap imatge ni aporta dades personals de la persona emmanillada que es mostra en pantalla.
- No utilitza recursos visuals ni lèxics que afavoreixin l'espectacularització i ofereix informacions de servei.
- No realitza cap referència a l'origen o color de la pell de la persona que apareix emmanillada.
- Es fa referència a la "persona emmanillada" en dues ocasions, però no es fa al·lusió a la seva culpabilitat.

Tant TV3 com el 3/24 rectifiquen les informacions i anuncien que es tracta d'una falsa alarma i que no hi ha cap persona detinguda. Això no obstant, cal posar de manifest que, en el cas del Canal 3/24, a les 21:35:58, mentre la presentadora confirma que "[...] no hi ha cap detingut [...]" s'emet "[...] un pla lateral nocturn [...]" i un "[...] pla mig nocturn des d'una posició llunyana, sobre la persona emmanillada i l'agent que el custodia [...]".

Per tant, d'acord amb les conclusions de l'Informe, les imatges emeses pel Canal 3/24, el 12 de setembre de 2017, relatives a aquest succés no s'ajustarien a les recomanacions 4 i 8 sobre el tractament informatiu de la immigració.»

Per tot el que s'ha exposat, el Ple del Consell de l'Audiovisual de Catalunya adopta, per unanimitat, el següent

ACORD

1. Constatar que el prestador públic Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals, SA, en l'emissió d'una notícia sobre una actuació policial a les proximitats de la Sagrada Família, emesa pel Canal 3/24, el 12 de setembre de 2017, s'ajusta als paràmetres que estableix la normativa de protecció del dret a la pròpia imatge, i en conseqüència, no es produeix una vulneració de la legislació en matèria de comunicació audiovisual. Això no obstant, l'emissió de la notícia no ha observat les recomanacions 4 i 8 de l'apartat "Recomanacions adreçades especialment als professionals de la informació audiovisual" de les *Recomanacions del Consell de l'Audiovisual de Catalunya sobre el tractament informatiu de la immigració*.
2. Recordar a la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals, SA, la necessitat de tenir cura de no aplicar recursos audiovisuals, com ara el zoom, que puguin comportar el reconeixement, encara que només sigui en un cercle proper, de persones afectades i/o implicades en la investigació d'esdeveniments d'especial sensibilització per a l'opinió pública.
3. Notificar aquest Acord a la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals, SA, i a SOS Racisme.

Barcelona, 11 d'abril de 2018

Roger Loppacher i Crehuet
President

Daniel Sirera Bellés
Conseller secretari